Sosiaali- ja terveysministeriö

Joustomalli - työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovittaminen (HE 64/2026 vp)

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta 19.5.2026

Taustaa

- Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä (738/2009) eli lepäämislaki on voimassa vuoden 2027 loppuun saakka.
- Joustomallin on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2028, jotta eläkelaitoksilla ja eläkkeensaajilla olisi mahdollisuus valmistautua muutokseen.
- Työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovittamisen kehittämistä on tätä ennen valmisteltu jo kahdella hallituskaudella.

Yleistä joustomallista

- Koskisi työeläkejärjestelmän täyttä- ja osatyökyvyttömyyseläkettä, kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä (ei KEL 12 §:n 4 mom. mukaista), työkyvyttömälle myönnettyä takuueläkettä sekä työuraeläkettä.
- Kalenterivuoden alussa (tai uuden TK-eläkkeen alkaessa) kullekin henkilölle lasketaan joustosumma, joka olisi 2 kertaa 1 kk suojaosan suuruinen.
- Kun henkilön kuukauden työansiot ylittävät suojaosan, joustosummasta vähennetään suojaosan ylittävä osa työansioista. Joustosummasta jäljelle jäävä osuus periytyy seuraavalle kuukaudelle. Kun joustosumma on käytetty, suojaosan ylitykset vähennetään maksettavasta eläkkeestä.
- Vähennys kohdistuisi ylityskuukautta seuraavan toisen kalenterikuukauden eläkkeeseen ja se voisi olla enintään ylityskuukauden eläkkeen suuruinen.

Suojaosan määrä

- Työeläkelakien mukaisissa työkyvyttömyyseläkkeissä suojaosa olisi: täysi tk 40%/ osatk 60 % vakiintuneista ansioista, väh. täysimääräisen takuueläkkeen määrä. Suojaosaan tehtäisiin kertakorotus vastaavasti kuin työkyvyttömyyseläkkeeseen.
- Työuraeläkkeen suojaosa olisi nykyinen eli täysimääräisen takuueläkkeen määrä.
- Kansaneläkkeessä ja takuueläkkeessä suojaosa olisi täysimääräisen takuueläkkeen määrä.
- Joustosumma olisi kaksi kertaa suojaosan määrä.

Esimerkki joustomallista
(jousto 2 kertaa 1kk suojaosan suuruinen)

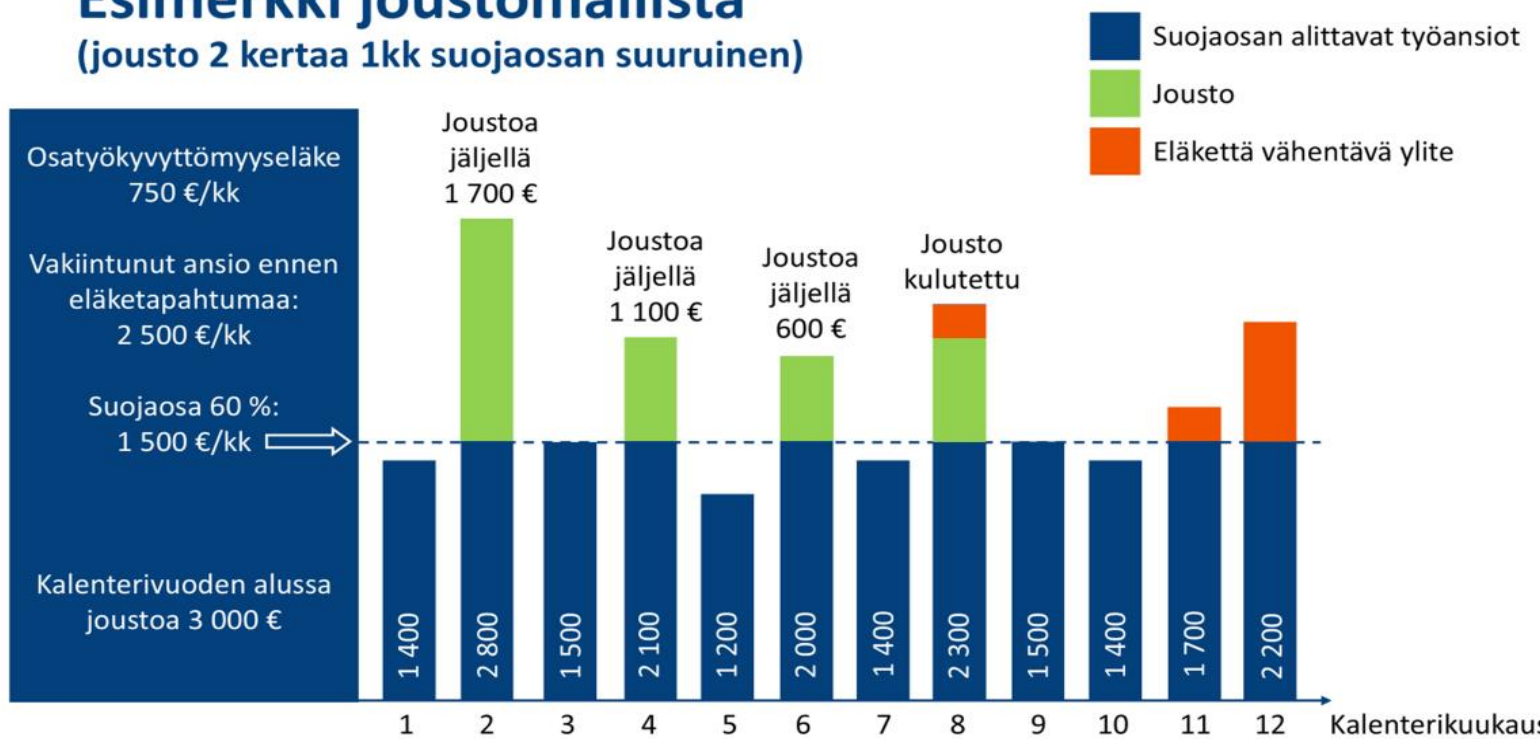

Eläkeoikeuden muuttuminen ja lakkaaminen

- Työeläkelakien mukainen täysi työkyvyttömyyseläke muuttuisi osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, jos suojaosa ylittyisi 12 kertaa peräkkäisinä kuukausina.
- Kun täysi työkyvyttömyyseläke olisi muuttunut osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, osatyökyvyttömyyseläke lakkautettaisiin, jos suojaosa ylittyisi edelleen 12 kertaa peräkkäisinä kuukausina.
- Muissa tilanteissa osatyökyvyttömyyseläke lakkautettaisiin, jos suojaosa ylittyisi 24 kertaa peräkkäisinä kuukausina.
- Kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke lakkautettaisiin, jos suojaosa ylittyisi 12 peräkkäisenä kuukautena, samoin sellainen takuueläke, joka olisi myönnetty maahanmuuttajalle ilman että eläkeoikeus perustuisi toiseen eläkkeeseen.
- Jos kuntoutustuki jatkuisi heti edellisen kuntoutustukijakson päättymisestä saman lajisena, yhtäjaksoinen 12 kalenterikuukauden ajanjakso määräytyisi samoin kuin silloin, jos eläke olisi myönnetty yhtäjaksoisesti.

Yhteensovituksessa huomioon otettavat työansiot

- Työeläkkeissä huomioitaisiin työeläkelakien mukaiset työtulot sekä työansiot lukuun ottamatta omaishoidon tuesta annetun lain perusteella maksettavaa hoitopalkkiota ja Kevan jäsenyhteisöjen luottamustoimista saatuja palkkioita; myös eläkkeen saajan ulkomailta saamat työansiot huomioitaisiin.
- Kelan eläkkeiden osalta huomioitaisiin edellä mainitut + eräitä muita tuloeriä (mm. irtisanomisajan palkka, kokous- ja vastaavat palkkiot sekä eräitä työhön perustuvia veronalaisia etuja).
- Työeläkkeissä ensimmäisen eläkkeen alkamiskuukauden ja sitä seuraavan kuukauden työansioita ei huomioitaisi (estetään loppupalkan vaikutus eläkkeeseen).

Poikkeuksia, jolloin yhteensovitusta ei tehtäisi

- Työeläkelaitoksen maksaman kuntoutuskorotuksen tai Kelan ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksaman eläkkeensaajan kuntoutusrahan myöntöjaksoilta ei tehtäisi yhteensovitusta eikä kyseisiä kalenterikuukausia laskettaisi mukaan suojaosan ylityskuukausiin (jotka peräkkäin toistuessaan voisivat johtaa eläkkeen muuttumiseen/ lakkautumiseen).
- Yhteensovitusta ei (pääsääntöisesti) tehtäisi takautuvasti myönnettävään työkyvyttömyyseläkkeeseen eikä kyseisiä kalenterikuukausia laskettaisi mukaan suojaosan ylityskuukausiin. Poikkeuksena olisivat tilanteet, joissa saman lajinen työkyvyttömyyseläke myönnettäisiin takautuvasti aiemman eläkkeen päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Yhteensovitusta koskevat päätökset

- Eläkkeen ja työansioiden yhteensovitus tehtäisiin eläkelaitoksessa kuukausittain (käytännössä pääsääntöisesti automaattisin menettelyin).
- Ehdotettavan erityissäännöksen nojalla kalenterivuoden yhteensovituksista annettaisiin valituskelpoinen päätös pääsääntöisesti vain kerran vuodessa (vuosipäätös).
- Lisäksi säädettäisiin siitä, että eläkkeensaajalla on oikeus saada kalenterikuukausittain tieto työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioiden yhteensovituksen perusteista (käytännössä esimerkiksi sähköisissä palveluissa).

Työeläkkeet/eläkemenovaikutus vuoden 2024 tiedoilla 1/2

- Vuoden 2024 aikana lepäämässä olleet eläkkeet vähensivät työeläkemenoa 7,9 miljoonaa euroa vuodessa, josta 3,3 miljoonaa euroa oli täysien eläkkeiden menoa ja 4,6 miljoonaa osaeläkkeiden menoa. Lepäämässä oli siis noin 0,2 prosenttia täysien eläkkeiden työeläkemenosta ja noin 1,9 prosenttia osaeläkkeiden työeläkemenosta.
- Joustomallissa eläkemeno vähenisi yhteensä 13,6 miljoonaa euroa vuodessa, josta 8,4 miljoonaa euroa kohdistuu täysiin eläkkeisiin ja 5,2 miljoonaa euroa osaeläkkeisiin. Täysissä eläkkeissä työeläkemenoa vähentävä vaikutus olisi noin 0,5 prosenttia eläkemenosta ja osaeläkkeissä noin 2,1 prosenttia työeläkemenosta. Nykyhetkeen verrattuna eläkemeno vähentyisi vuositasolla noin 5,8 miljoonalla eurolla.

Työeläkkeet/eläkemenovaikutus vuoden 2024 tiedoilla 2/2

- Joustomallissa eläkemenoa vähentävä vaikutus olisi siis summatasolla täysissä eläkkeissä suurempi kuin nykyisten lepäämisten vaikutus. Yksi syy tähän on se, että nykyisessä lepäämislaissa myös täydet työkyvyttömyyseläkkeet jäävät lepäämään, kun 60 prosenttia vakiintuneesta ansiosta ylittyy kolmen kk:n ajan. Joustomallissa suojaosa olisi 40 prosenttia vakiintuneesta ansiosta, mikä johtaa useammin eläkkeen vähentämiseen.
- Osatyökyvyttömyyseläkkeissä joustomallin eläkemenoa vähentävä vaikutus olisi summatasolla suunnilleen sama kuin nykyisten lepäämisten vaikutus. Se kohdistuisi useampaan osatyökyvyttömyyseläkkeen saajaan kuin eläkkeen lepäämään jääminen, mutta vaikutus vähennyksen kohtaavaa henkilöä kohti olisi pienempi kuin lepäämään jäämisen vaikutus niillä henkilöillä, joilla eläke jää nykymallissa lepäämään.

Kelan eläkkeet/vaikutuksia vuoden 2024 tiedoilla

- Ehdotettujen muutosten arvioidaan vuodesta 2028 alkaen vähentävän Kelan eläkemenoja vuositasolla noin 1,6 miljoonaa euroa.
- Ehdotettujen säännösten soveltaminen vuonna 2024 olisi vaikuttanut vajaan 2 200 henkilön eläkkeeseen, mikä olisi ollut vajaa 2 prosenttia työkyvyttömyyseläkettä ja työkyvyttömälle myönnettyä takuueläkettä saaneista henkilöistä.
- Muutosten vaikutus Kelan muiden etuusmenojen määrään arvioidaan vähäiseksi.

Vaikutukset työllisyyteen

- Osatyökyvyttömyyseläkettä saaneista noin 80 prosenttia ja täyttä työkyvyttömyyseläkettä saaneista noin 10 prosenttia oli töissä vuoden 2024 lopussa.
- Ehdotettavan mallin arvioidaan lisäävän osatyökyvyttömyyseläkkeen saajien työntekoa noin 300–1000 henkilötyövuodella. Vaikutus syntyisi siitä, että jo työssä olevat henkilöt lisäisivät työntekoaan. Todennäköisintä olisi, että vaikutus olisi lähellä vaihteluvälin alarajaa.
- Täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavilla työllisyysvaikutusten arvioidaan jäävän vähäisiksi.

Muut vaikutukset julkisiin menoihin

- Arvioidun työllisyysvaikutuksen kautta syntyvä julkisen talouden vaikutus olisi 9–29 miljoonaa euroa julkista taloutta vahvistava. Vaihteluvälin ylärajaa voidaan pitää optimistisena, joten vaikutus olisi todennäköisesti lähempänä vaihteluvälin alarajaa. Vaikutus syntyisi osatyökyvyttömyyseläkeläisten lisääntyneen työnteon kautta.
- Eläkemenovaikutuksen kautta ehdotus vähentäisi verotuloja staattisesti arvioituna noin 4 miljoonalla eurolla.